PARTIO scout

Tarpojien Selviytymis-majakka

2010

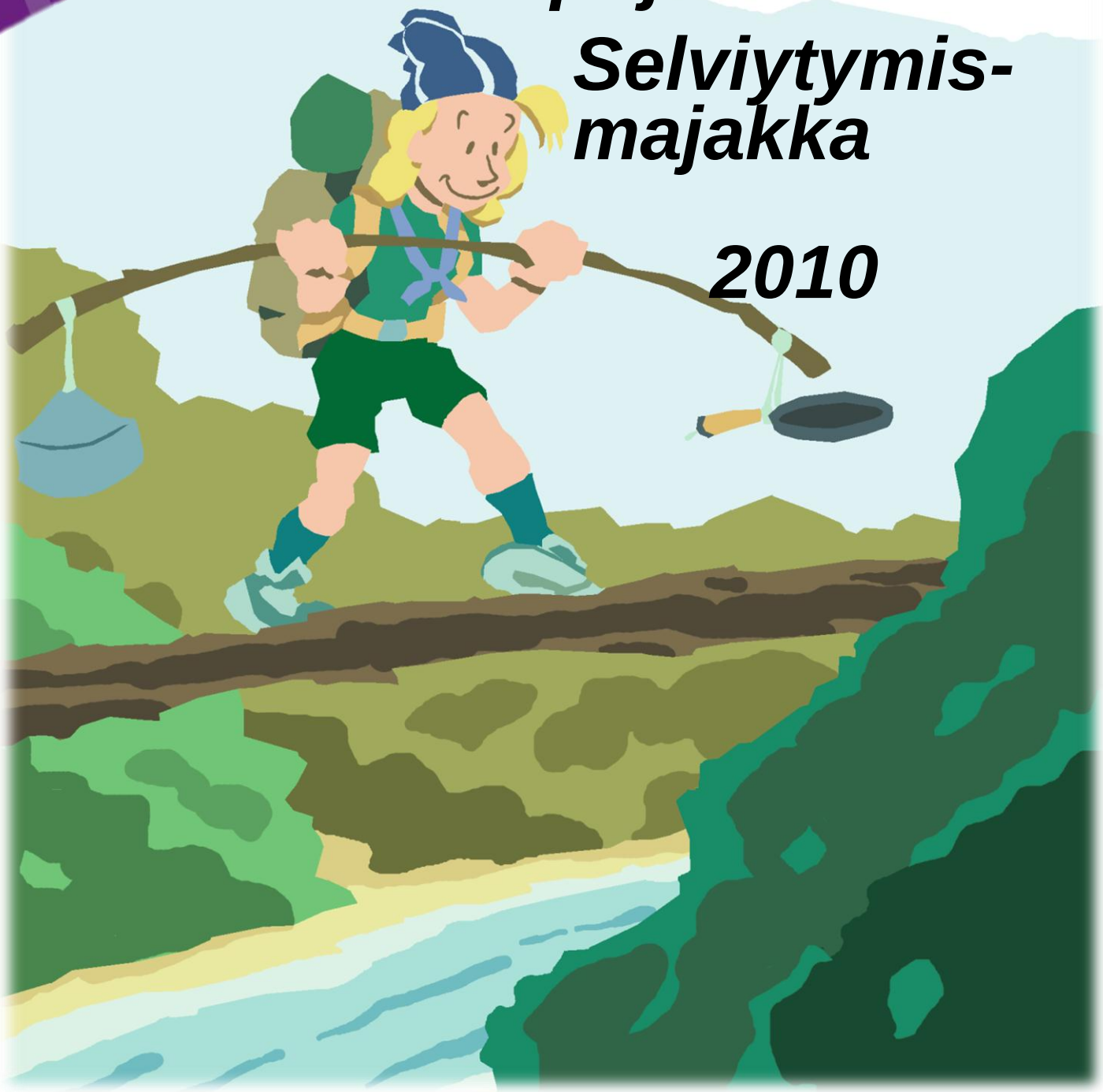

KÄYTTÄJÄLLE

Tämän vihkosen tarkoituksena on helpottaa selviytymistarpon majakan suunnittelua lippukunnasta. Koska ohjelma on vielä uusi, ei useimmissa lippukunnissa ole vielä aiempaa kokemusta majakoiden järjestämisestä. Piiri järjestää kahdenlaisia piirimajakoita lippukuntien tueksi. Viime keväänä järjestimme Turussa yhteiskuntamajakan. Nyt on sitten vuorossa toisenlainen piirimajakka, nimittäin materiaalipaketti.

Tästä vihkosesta tulet löytämään kerrattavaksi muutamia selviytymisalan taitoja. Kaikkiin on annettu myös joitakin vinkkejä, miten näitä voisi harjoitella ennen majakkaa. Mukana myös lista erilaisia vaelluksia tai selviytymisiä, joita voitte majakkaan kokeilla.

Mutta mikä majakka sitten on? Majakka on tarpon (eli tarpojien ohjelman puolivuotiskausi) loppuhuipennus. Se on tapahtuma, jossa tarpojavartio pääsee käytännössä testaamaan tarpon aikana opittuja taitoja ja omaa ryhmäänsä. Aiempaan riihityskäytäntöön verrattuna majakka on vähemmän yksinään verenmaku suussa tahkoamista. Oleellista on kuitenkin haastavuus ja toiminta vartiossa. Sinänsä kyse ei ole testistä, mutta vartion tulisi suoriutua tehtävistään ilman aikuisen tai vartionjohtajan apua. Nämä ovat kuitenkin paikalla ja tarvittaessa neuvomassa hankaluuksien läpi. Luotsi ja vartionjohtaja arvioivat majakan jälkeen sen onnistumista. Tarkempaa tietoa majakoista löytyy erityisesti Johtajakansiosta ja netistä osoitteesta http://www.ohjelma.partio.fi/

Koska näitä vihkoja on tehty vain kerran aiemmin, toivomme kaikkia mahdollisia kommentteja sen toimivuudesta. Vastaan otetaan niin positiviista kuin rakentavaakin kritiikkiä. Mikä siis oli tarpeellista, mikä tarpeentonta? Ja ennen kaikkea, mitä olisi kaivattu lisää.

Eipä siis muuta kuin majakkaa valloittamaan!

Jaakko Vainio
Taosto
Lounais-Suomen Partiopiiri
taosto.lsp@gmail.com
050 3025 321

Syksy 2010
Lounais-Suomen Partiopiiri
Taosto

Toimittaneet
Jaakko Vainio, Miika Söderström, Kalle Isotupa,
Jasmin Salonen, Karoliina Vierjoki

EKSYKSISSÄ?

Jos huomaat eksyneesi, älä hätäänny, vaan pidä tauko ja rauhoitu. Levänneenä ajatus kulkee paremmin. Syö ja juo jotakin. Kun olet levännyt, yritä muistella kulkemasi reitin maastoa, yhkityiskohtia ja maaston muotoja: suuria kiviä, mäkiä, kalliota, erikoisen muotoisia puita, lampiä jne. Missä viimeksi olit kun tiesit sijaintisi ja kauanko siitä on kulunut suunnilleen aikaa? Tämän tiedon perusteella voit suunnilleen rajata, kuinka kaukana olet tuosta paikasta.
Jos aurinko näkyy, siitä pystyy päättelemään ilmansuunnat. Aurinko on keskipäivällä etelässä, klo 18 idässä, keskiyöllä pohjoisessa ja klo 06 lännessä. Kesäaikana aikoihin lisätään yksi tunti, eli klo 13 aurinko on etelässä. Näiden tietojen avulla pystyt käyttämään myös rannekelloa kompassin korvikkeena (olettaen, että siinä on viisarit). Käännä kello kahdentoista merkki kohti aurinkoa. Nyt etelä on kello kahdentoista ja tuntiviisarin puolivälissä. Auringon sijainnin pystyy päättelemään riittävällä tarkkuudella myös kuusta. Täysikuu on aina vastakkaisella puolella kuin aurinko, eli keskiyöllä etelässä.
Sähkölinjat, mastot, polut ja metsäautotiet johdattavat lopulta ihmisten asumuksille. Etelä-Suomessa myös vesistöt auttavat. Rannoiltaan rakentamattomat järvet ja joetkin ovat aika harvassa, joten rantaviivaa seuraamalla pääsee varmasti jonkun kesämökin tai muun asumuksen pariin.
Eksyminen sattuu tavallisimmin väsyneenä ja huonoissa olosuhteissa eli kovassa sateessa, myrskyssä, sumussa sekä tietysti pimeällä. Silloin on paras odottaa sään paranemista.
Suojaa itsesi ja varusteesi sateelta, tee nuotio. Talvella nuotio näkyvällä paikalla on paras keino saada mahdolliset etsijät löytämään eksyneen.
Maastoon on hyvä jättää merkkejä etsijöille, esim risuista tehtyjä nuolia tms. Jos jäät rakennukseen odottamaan etsijöitä tee rakennuksen läheisyyteen selvä merkki, joka on helppo havaita sekä maasta että ilmasta.
Täyteen ladattu matkapuhelin on hyvä turva liikuttaessa maastossa. Ellet saa omalla operaatorillasi yhteyttä etsijöihin tai hätänumeroon 112, ota SIM-kortti pois puhelimesta. Hätänumeroon 112 voi soittaa kaikilla matkapuhelimilla ilman SIM-korrtia. Puhelin käyttää mitä tahansa verkkoa, jolla on riittävä kuuluvuus.

Koloillassa tai retkellä on eksymistä parasta harjoitella käytännön kautta. Esimerkiksi tämä voidaan yhdistää suunnistuskoulutukseen. Yhtäkkiä vj toteaa, että nyt ei ollakaan enää kartalla. Sitten mietitään yhdessä parhaita ratkaisuja. Tarvittaessa vj auttaa. Yksi mahdollisuus on myös käyttää esim. pakettiautoa ja kuljettaa vartiota uusiin paikkoihin, jossa heidän pitää paikallistaa itsensä.

TULENTEKO

Pimeä metsä, märät vaatteet ja villieläimet ulvovat lähistöllä. Tuttu tilanne eikö? Ottakaamme siis käsittelyyn tulentekoon liittyviä juttuja. Tulen voi saada aikaa monella eri tavalla. Unelmallinen tilanne on ehdottomasti se, jolloin taskussa on puukko ja tulitikut sekä lähistöllä puita, joista voi vuolla sytykkeitä, kavereiden kesken kiehisiä. Aina ei kuitenkaan taskujen pohjalta löydy niitä tulitikkuja tai ne voivat olla kastuneet suota ylittäessä.
Tulen voi saada aikaan myös suurennuslasilla aurinkoa apuna käyttäen tai tulusraudalla, jossa hyödynnytetään piikiveä kipinän aikaan saamiseksi. Tuluksilla tulensytyttäminen kuitenkin vaatii harjoitusta ja varsin hyvät sytykkeet ja taulan. Myöskin jokaiselle Aku Ankkaa lukeneelle on varmasti tuttu Hiawathan tapa tehdä tulta, eli kahden kappaleen toisiinsa kahnaaminen toistuvalla liikkeellä. Kannattaa kuitenkin huomata, että tämä on erittäin vaativa taito, joka mitä todennäköisimmin ei onnistu ensimmäisellä kerralla märässä metsässä. Nuotion voi saada syttymään jopa sähköparistolla. Tällöin patterista oikosuljetaan teräsvillalla, jolloin teräsvilla reagoi alkaen hehkua punaisena ja kuumentuessaan sytyttää kiehisen tai muun sytykemateriaalin. Idea on sama kuin hehkulampuissa.
Erilaiset nuotiomallit ovat jokainen hyödyllisiä riippuen nuotion käyttö tarkoituksesta. Suosituimpia nuotiomalleja ovat kekonuotio, ristikkonuotio, viuhkanuotio. Tärkeintä nuotion kokoamisessa on pitää huoli riittävästä ilmansaannista. Jos puut on ladottu liian tiiviiksi kasaksi, nuotio saattaa tukahtua ja silloin koko sytytysprosessi joudutaan aloittamaan alusta. Jos ja kun saatavilla ei ole sanomalehteä tms. helposti syttyvää materiaalia kannattaa ehdottomasti käyttää luonnon omia antimia. Tervaspuut ovat jokaisen nuotion sytyttäjän unelma. Tervaspuita syntyy havupuun vaurioituessa. Tervaksen tunnistaa sen hajusta, jo pienellä nuuhkaisulla nenän täyttää miellyttävä tuoksu, jonka erottaa helposti normaalisa puun tuoksusta. Lisäksi tervaspuu on punertava. Valmiit sytykkeet tulee asettaa nuotion alle, sillä sieltä tuli nousee parhaiten ylöspäin sytyttäen nuotion koko alalta. Jos sytykkeet sijoittaa nuotion päälle ne vain palavat siinä itsekseen, jättäen muun nuotion kylmäksi.
Nuotiota tehdessä tulee myös huomioida ympärillä vallitsevan metsän tila. Talvisin voi tulen käyttöön suhtautua vähän rennommin, mutta kuitenkin viisaasti harkiten. Kesäisin taas tulee olla hyvinkin tarkkana mahdollisista metsäpalovaroituksista. Vaikkei alueella vallitsisikaan hälytystilaa, niin pieni sade ei kastele metsää tarpeeksi pitkän hellekauden jälkeen, etteikö nuotio saattaisi lähteä hallitsemattomasti leviämään. Siispä kannattaa rakentaa nuotion alle kivistä vankka pohja tai jos mahdollista nuotioitua hiekan tai kallion päälle. Näin nuotion sytyttäminen on turvallista ja ikäviltä lisähommilta vältytään. Tuli kuitenkin leviää yllättävän nopesti hyvissä olosuhteissa. Jokaisen retkeilijän tulee myös muistaa jokamiehen oikeuksien tulentekoa koskevat kohta ”tulenteko ilman maanomistajan lupaa on kielletty ilman pakottavaa tarvetta”. Jos kuitenkin kyse on tilanteesta, jossa tulenteko auttaa sinua selviytymään älä epäröi sitä tehdä!

Tulentekoa on tietenkin helpointa harjoitella retkellä maastossa, mutta voittehan toki järjestää koloillankin nuotiopaikalla. Jos perustaidot ovat jo hallussa, voitte pitää kisan, kun saa 1 dl vettä kiehumaan nopeiten tai vaikkapa puolen metrin korkeudessa olevan narun palamaan poikki.

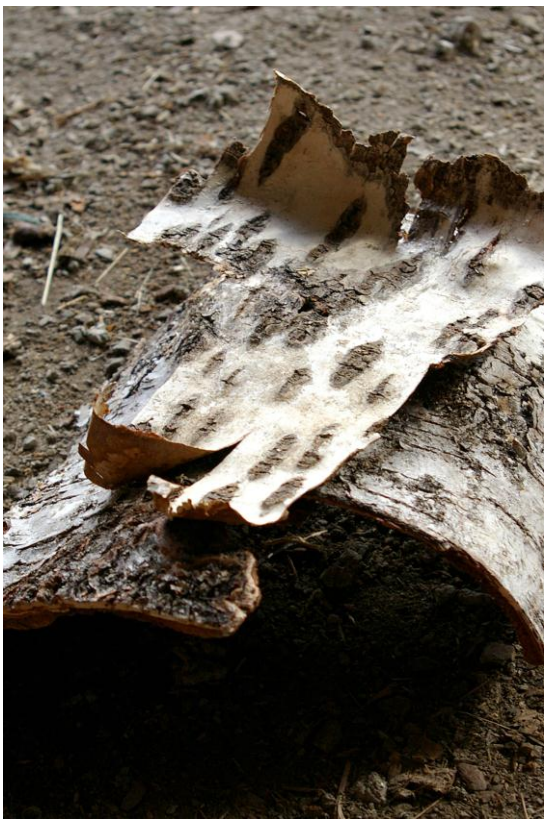

Ylävasemmalla tuohta, yläoikealla tervasta ja alla tuliportaat

NUOTIOT

Partiolaiset ovat aina käyttäneet nuotioita ruoan kypsentämiseen ja yöllä lämmön ylläpitoon. Lisäksi nuotiolla on näppärä kuivailla kaikennäköisiä märkiä asioita. Ja älkäämme unohtako iltanuotiota, sillä missäs sen parempi kerrata päivän tapahtumat, valmistautua uusiin seikkailuihin ja vaikkapa hiljentyä iltahartauden merkeissä.

Nuotiopaikan valinnassa tärkeimpiä seikkoja ovat paloturvallisuus ja nuotion käyttötarkoitus. Nuotion pohja on hyvä silloin, kun se on hiekalla tai kalliolla, silloin tuli ei helposti pääse leviämään ympäristöön. Nuotion pohjan valmistelu aloitetaan poistamalla kaikki palava hiukan aiottua nuotiota isommalta alueelta. Tämän jälkeen hankitaan alkusammutusvesi ja mahdolliset reunakivet.

Ruoanlaittovalkean ympärillä pitäisi mahtua touhuamaan joka puolella. Yöpymistulia käytetään usein avomajoitteen, kuten laavun tai louteen yhteydessä, ja ne tehdään isoista puista tai kannoista pitkän lämmönluovutusajan aikaansaamiseksi. Nuotion ympärillä ei saa olla mitään helpostisyttyvää, kuten humusta, kuivaa ruohoa tai retkeilyvarusteita. Tärkein ero ruoanlaittovalkean ja yöpymistulen välillä onkin puut; pienillä puilla saadaan äkäinen keittotuli ja isoja käytetään silloin, kun tarvitaan tasaista lämpöä, esimerkiksi yöllä ja iltanuotioilla.

Voitte retkellä tai vaikka KITTissä testata erilaisia nuotioita erilaisiin tarkoituksiin. Esimerkiksi ruokaa koitetaan laittaa erilaisilla nuotiotyypeillä, yhden nuotion pitäisi palaa mahdollisimman pienellä vaivalla koko tapahtuman ajan. Tapahtuman lopuksi voidaan pitää pari eri iltanuotiota samalla ohjelmalla mutta eri tulella ja katsoa, mikä tuo parhaiten yleisöä.

Sytyttäminen

Sytykkeinä voit käyttää melkein mitä vain kuivaa, tärkeintä on kuitenkin osata mahdollisimman hyvin kolme yllämainittua perus-sytykettä. Niillä pärjäät varmasti hyvin pitkälle.

Sytyttäminen aloitetaan yleensä kasaamalla nuotio haluttuun muotoon. Tämän jälkeen tehdään kolo johon kootaan sytykkeet ja niiden päälle pieniä puita. Kekotulen kokoaminen on helpointa aloittaa sytykkeistä. Talvella kannattaa ristikko tuli aloittaa isommilla puilla ja laittaa sytykkeet näin irti lumesta. Tuulella tuohta, sateella tervaksia, sen kun muistaa niin tulenteossa on harvoin ongelmia. Tervaiset kiehiset palavat kosteinakin ja tuohi ei pikkutuulesta sammu. Taitava nuotionsytyttäjä valmistelee työnsä niin hyvin, että yhdellä tulitikulla saadaan se syttymään.

RETKIRUOKA

Muistettavaa retkellä käytettävistä ruoista:

1. **Keveys**,
    a. Mitä kevyempi kantamus, sen mukavampia kilometrejä.
    b. Melonta, purjehdus ja pyöräretkellä tai ahkiota käytettäessä ruoat voivat olla painavampia kuin rinkkaa kantaessa.

2. **Pieneen tilaan mahtuvia**,
    a. Rinkkaan tai reppuun mahtuu rajallisesti tavaraa.
3. **Hyvän makuisia**,
    a. Ruokailu saa olla muutakin kuin energiavarastojen tankkausta. Ruoan valmistus ja ruokailu saa olla myös hauskaa.
4. **Energiapitoisia**,
    a. Retkellä kulutus on suurempaa kuin normaalisti.
5. **Hyvin säilyviä**,
    a. Talviretkiä lukuun ottamatta, mukana on hankala kuljettaa ruoka-aineita, jotka vaativat kylmäsäilytystä. Valitse retkelle kuivatuotteita ja säilykkeitä. Tosin peltiset säilykepurkitkin painavat
    b. Esimerkiksi maito happanee nopeasti lämpimässä, ja myös tuore liha tai kala on ehdottomasti säilytettävä kylmässä.
6. **Helposti valmistettavia**
    a. Väsyneenä, kohmeisin käsin ja nälkäisenä arvostaa helppoa valmistettavuutta.
7. **Nopeasti kypsyviä**.
    a. Lyhyt valmistusaika säästää keittimen polttoainetta.

Muistettavaa vedestä:

a. Kanna päiväretkellä vesi mukana puhtaassa pullossa tai vesiastiassa.
b. Ota etukäteen selvää, mistä saat retken aikana juomakelpoista vettä. Retkeillessä nestettä kuluu normaalia enemmän. Normaali vedentarve aikuisella 2.5l/päivä ja nuorella 2l/päivä. Lämpimällä säällä nestettä kuluu enemmän. Muista juoda, vaikka ei olisikaan jano.
c. Käytä lähdevettä mieluummin kuin pintavettä
d. Älä juo ainakaan keittämättä sellaista vettä, joka haisee tai maistuu oudolta.
e. Jos olet epävarma veden laadusta, keitä vettä vähintään muutamia minuutteja, jotta mahdolliset mikrobit kuolevat. Myös vedenpuhdistustabletit ovat käyttökelpoisia, sillä ne tappavat bakteereita, viruksia sekä alkueläimiä.
f. Talvella kannattaa etsiä vettä puroista ja vastaavista virtaavista paikoista. Usein joutuu kuitenkin sulattamaan ja keittämään lunta tai jäätä.

Muodostunut vesi on juomakelpoista. Ota lunta sulatettavaksi puhtaasta paikasta.

g. Olet aina itse vastuussa, jos sairastut vedestä, ellet ole käyttänyt vesijohtovettä tai tutkittua kaivovettä.

Ruoan valmistus retkellä:

I. Keittimellä vai nuotiolla?

II. Keittimen etuja ovat käytön nopeus ja helppous tulentekoon verrattuna. Kun repusta löytyy retkikeitin, voi ruokailupaikan valita melko vapaasti, kun taas avotulentekoon liittyy paljon rajoitteita.

III. Keittimen käyttäminen on ympäristöystävällisempää ja sitä voi käyttää myös metsäpalovaroituksen ollessa voimassa.

IV. Nuotio vaatii valmiin ja luvallisen tulentekopaikan tai maanomistajan luvan.

V. Nuotio sopii oivallisesti ruuanlaittoon, kun liikkeellä on suurempi ryhmä, sillä ruuanlaitoissa voidaan käyttää isoja astioita.

VI. Avotulella ruokaa laittava saa varautua pidempään valmistusaikaan kuin keittimellä tai kotona.

VII. Nuotiolla voi valmistaa loimuttamalla kalaa, käyttää hyväksi hiillosta ja paistaa vartaissa tai ritilöillä jne

VIII. Ruoka kuivuu helposti avotulella valmistettaessa - kaloista parhaiten nuotiolle sopivat rasvaisemmat lajit. Samalla, kun laitetaan ruokaa, voi kuivatella vaatteita, lämmitellä ja nauttia tulen tunnelmasta. Nuotio myös valaisee mukavasti.

IX. Harjoitelkaa keittimellä sekä avotulella ruoan valmistus etukäteen kololla tai päiväretkellä

Ruokien kuivatus

I. Kuivauksessa ideana on poistaa ruoasta ylimääräinen vesi jolloin ne kevenevät.
II. Kuivatuissa tuotteissa maut, aromit ja värit säilyvät hyvin
III. Kuivattu ruoka mahtuu pienempään tilaan ja suojaa sitä mätänemiseltä ja homeelta
IV. Kuivaukseen sopii lähes mitkä tahansa elintarvikkeet, esimerkkeinä esim:
    a. Hedelmät ja marjat
    b. Sienet
    c. Keitot ja kastikkeet (esim hernekeitto)
    d. Juurekset (peruna, porkkana, lanttu jne.)
    e. Hillo
    f. Juustot (feta, erilaiset homejuustot) ja raasteena (muut kovat juustot)

g. Väharasvainen liha (jauheliha, poron, hirvin, naudan paisti, leikkeleet kuten palvikinkku

V. Nyrkkisääntönä kaikki, mitä löydät kaupan pakastealtaasta voidaan kuivata
VI. Kuivatus onnistuu hyvin tavallisessa uunissa tai kiertoilmauunissa, noin 50 asteen lämpötilassa. Uuninlukun annetaan olla hieman raollaan. Jos innostuu kuivattamisesta enemmän, kannattaa hankkia kuivuri.

VII. Valmiiksi kuivatettua retkiruokaa on saatavilla joistakin retkeilykaupoista ja hyvin varustetuista ruokakaupoista. Ovat tosin aika kalliita

Ruokien palautus syötäviksi

I. Useimpien tuotteiden palautukseen syötäväksi riittää 15min liotus vedessä. Isot kovat perunanpalat voivat viedä tunnin.
II. Kastikkeet palautuvat myös aika nopsasti kengänpohjasta alkuperäismuotoonsa.

Retkiruoan määrä:

Esimerkkejä 1-7 päivän vaellusretken ruoasta					
	1 VRK			**7 VRK**	
	PÄIVÄANNOS			**YHTEENSÄ**	
RUOKA-AINE	**MITTA**	**G**	**KCAL**	**MITAT**	**G**
Kaurahiutale Myllyn Paras	1 dl	35	122	7 dl	245
Lämminkuppi Aprikoosikeitto	1 pss	31	122	7 pss	217
Soijajauho	0,6 dl	30	120	4,2 dl	210
Riisi Jasmiini	1 dl	85	297	7 dl	595
Makaroni Pika	0,5 dl	23	79	3,5 dl	158
Kanakeitto BlåBand	0,33 pss	26	119	2 pss	182
Lämminkuppi Herkkusieni	1 pss	22	97	7 pss	154
Lihapyörykät Atria	2 kpl	38	89	14 kpl	266

Sipulikeitto BlåBand	1/7 pss	7	25	1 pss	48
Liemivalmiste riisille Knorr	0,5 kuut.	6	17	4 kuut.	39
Yrttimauste Valkosip.persilja	0,5 kuut.	5	21	4 kuut.	35
Näkkileipä Koulunäkki	7 palaa	77	235	49 kpl	539
Ruisleipä Oululainen	2 viipal	36	91	14 viipal	252
Aamupalajuusto	4,5 viipal	81	239	32 viipal	567
Metwursti Atria	9 viipal	59	272	63 viipal	410
Sokeri	14 tl	56	224	98 tl	392
Urheilujuoma Dexal Light	1 pss	18	60	7 pss	123
Kahvi	8 rkl	62	0	56 rkl	431
Tee	2 pss	6	0	14 pss	42
Digestive Milk Chocolate	4 kpl	67	336	28 kpl	468
Suklaapatukka	1 kpl	60	272	7 kpl	420
Vitamiinipore A,B,C,D,E	1 kpl	4	0	7 kpl	28
Kalkki Calsor Plus	2 kpl	2	0	14 kpl	21
Purkat Xylitol	2 kpl	3	5	14 kpl	21
Karkit Mynthon	4 kpl	5	19	28 kpl	35
Yhteensä		**841**	**2861**		**5889**
		g	**kcal**		**g**

Voitte koloilloissa valmistella seuraavan retken muonat kuivaamalla ja muilla menetelmillä. Kriteereitä voivat olla vaikkapa paino, hinta, laatu tai kaikki yhdessä. Jos mukaan on lähdössä monta tarpojavartiota, voi vaikkapa ikäkausivastaava toimia makutuomarina.

VAELLUS:

Vaellus tehdään perinteisesti patikoimalla. Muita kokeilemisen arvoisia vaellusmuotoja ovat esim: Hiihtovaellus talvella, vaellus pienveneillä (esim: Scout, Still), polkupyörävaellus tai kanoottivaellus. Kaikkiin pätevät kuitenkin alla olevat perusasiat:

Vaellusreitit ja –kohteet:

Kokemattoman vaeltajan kannattaa valita kohteeksi tuttu ympäristö tai esim. Metsähallituksen retkeilyreitit tai oman lippukunnan mahdolliset retkeilyalueet. Kokemuksen kasvaessa voi sitten siirtyä vaativimmille vaellusreiteille.

Yleistä vaellus- ja retkeilyvarusteista:

Vaellus ja retkeily vaatii ihmiseltä sekä varusteilta kestävyyttä. Laadukkaat ja luotettavat vaellusvarusteet auttavat nauttimaan itse vaelluksesta, eikä tarvitse huolehtia koska jokin varuste hajoaa.
Retkeily- ja vaellusvarusteiden hankintaa suunnitellessa kannattaa aina pohtia mahdollisimman tarkkaan omat tarpeet ja käyttöympäristöt. Tämä auttaa vaihtoehtojen karsimisessa, koska valikoima varusteissa on nykyään niin suuri.
Varusteiden hankinnassa kannattaa panostaa laatuun erityisesti **kengissä, rinkassa ja teltassa**. Myös laadukas ja kestävä **kuoriasu** on hyvä hankinta, vaikka maksaakin yleensä enemmän kuin esim. marketin eräpuku. Muissa varusteissa voi sitten säästää paljonkin, vaikka laatu olisikin lähes sama kuin kalliimmissa tuotteissa.

Tarkista varusteet ennen käyttöä:

Ennen vaellukselle lähtöä varusteet on syytä tarkastaa huolella. Älä lähde vaellukselle kokeilemattomilla uusilla vaelluskengillä, vaan koeaja kengät esimerkiksi pakattu rinkka selässä, niin huomaat helpommin jos niissä on jotain vikaa. Pystytä teltta ja tarkista että kaikki osat ovat ehjiä. Testaa myös keittimen toiminta, sekä muut varusteet.
Jos olet hankkinut uusia varusteita edellisen vaelluksen jälkeen, testaa niitä ennen seuraavalle vaelukselle lähtöä että osaat käyttää niitä. Uusi teltta kannattaa opetella pystyttämään tarpeeksi nopeasti, että se sujuu vaivattomasti sitten luonnossakin vaikeiden olosuhteiden sattuessa.

Viikonlopun yli kestävällä kesä- tai syksyvaelluksella tarvittavia varusteita:

1.1.1. Vaatetus:

Vaellusasu (kuoriasu)
Vaelluskengät
Leirikengät (Crocsit, sandaalit tms.)
Päähine, esim. lippis tms.
Pari t-paitaa
Parit vaellussukat
Vara-alusasu
Fleece-väliasu
Hanskat
Pipo
Aurinkolasit
Sadeasu

1.1.2. Ruokailu:

Retkikeitin
Polttoaine
Tulitikkuja
Muki
Lautanen
Lusikkahaarukka
Puukko
Juomapullo
Astiapyyhe

1.1.3. Majoittuminen:

Teltta
Makuupussi
Makuualusta
Rinkka (ja sadesuoja)

1.1.4. Muut:

Kartat
Kompassi
Ensiapupakkaus
Matkapuhelin ja vara-akku
(Kamera)
Vessapaperia
Muutama jätesäkki
Vararemmejä
Narua
Ilmastointiteippiä
Ompelutarvikkeet
Hammasharja ja -tahna
Pyyhe
Särkylääkettä

VESISTÖNYLITYS

Turvallisuus

Vesistöä ylitettäessä huolellinen suunnittelu ja riskien arviointi on tärkeää. Mieti, mikä on paras ja turvallisin keino ylittää tietty vesistö. Jos ylittäminen tuntuu liian vaaralliselta, kannattaa vesistö mieluummin kiertää. Varovaisuutta ei voi vesistönylityksessä liikaa korostaa! Muista, ettei turvalliseen ylitykseen liity pelkästään itse tapahtuma. Jos elohopea huutaa nollaa, ei kastuneena ole kovin mukava olla!

Pieni vesistö

Esimerkiksi kapea joki tai puro voidaan ylittää käyttämällä A-pukkia. A-pukin tekemiseen tarvitaan vahvaa riukua ja narua. Pukin jalat tehdään joen syvyyttä vastaavaksi niin, että poikkipuola jää vedenpinnan yläpuolelle. Ylittäjä istuu poikkipuolan päälle, yksi työntää riu'ulla ja kolmas jarruttaa köydellä. A-pukin käyttöä voitte kuivaharjoitella vaikka kolon pihassa!

Toinen tapa ylittää pieni vesistö on kahlata sen yli. Ylittämisen turvallisuus arvioidaan vesistön syvyyden ja virtauksen voimakkuuden perusteella. Ylityskohdaksi kannattaa valita mahdollisimman matala ja leveä paikka. Hyvä nyrkkisääntö on, ettei vesi saisi nousta vyötärön korkeudelle, sillä silloin virta vie helposti mukanaan. Turvallisinta on kahlata kengät jalassa, mutta housujen lahkeita voi tarpeen mukaan kääriä kastumisen välttämiseksi. Rinkan lantiovyö kannattaa pitää kahlaamisen ajan auki, jotta rinkan saa hätätilanteessa nopeasti pois selästä. Turvallisuutta lisää myös pitkä keppi tai sauva, jolla tunnustellaan veden syvyyttä. Kahlaamista on syytä välttää veden ollessa kylmää, mikäli mukana ei ole riittäviä varusteita kylmyydeltä suojautumiseksi.

Suuri vesistö

Kun kahlaaminen ja A-pukki eivät riitä vesistön ylittämiseen, voidaan rakentaa tilapäinen lautta. Näillä rakennelmilla ei kuitenkaan kannata lähteä kovin kauas rannasta ja niitä pitää testata ennen varsinaista käyttöä. Muista käyttää pelastusliivejä!

Donitsilautan tekemiseen tarvitaan pressu, narua, muutama tukeva riuku ja paljon risuja. Maahan isketään keppejä kahden sisäkkäisen ympyrän muotoon. Risut kerätään keppien väliin ja sidotaan narulla tiukaksi donitsiksi. Donitsi nostetaan pressun päälle ja pressu sidotaan tiukasti risujen ympärille. Melan voi tehdä esimerkiksi sitomalla muovipussin haarautuvan oksan päähän.

Rinkkalautta tehdään samalla periaatteella kuin donitsi. Sen tekemiseen tarvitaan kaksi rinkkaa, pressua, riukuja, jätesäkkejä, risuja tai ruokoja ja narua. Rinkassa olevat tavarat kannattaa pakata mahdollisimman vesitiiviisti! Esimerkiksi elektroniikkalaitteet on syytä pakata tiiviisiin mini-grip-pusseihin. Rinkan päälle sidotaan yksi tai kaksi jätesäkkiä ja

pussit suljetaan tiukasti. Riu'uista rakennetaan kehikko, jolle rinkat mahtuvat vierekkäin. Kehikko ja rinkat nostetaan pressulle, jonka reunat kierretään risujen ympärille, jolloin rinkkojen muodostaman keskiosan molemmille puolille muodostuu risuponttooni.

Jäiden ylittäminen

Jään ylittämiseen voitte valmistautua jo syksyn aikana tekemällä koko vartiolle jäänaskalit. Niiden tekemiseen löytyy paljon erilaisia ohjeita netistä ja retkeilykirjallisuudesta, valitkaa mieleisenne! Samalla voitte yhdessä puhua jäilläliikkujan turvallisuudesta. Naskaleita voi testata vaikka jäisellä pihalla.

Varmistu aina jään kestävyydestä ennen ylittämistä. Vaarallisimpia paikkoja ovat mm. virtauskohdat, kapeikot ja siltojen aluset.

Jäillä on tärkeää huomioida muutamia turvallisuusseikkoja. Paino kannattaa jakaa mahdollisimman tasaisesti esimerkiksi vetämällä rinkkaa ahkiossa tai pulkassa. Vaeltajat kulkevat jonossa pitäen riittävät turvavälit. Turvallisuutta lisää myös naru, joka sidotaan kaikkien vyötärölle. Tällöin jäihin putoava on helpompi nostaa vedestä. Myös jäillä liikkuessa kannattaa pitää rinkan lantiovyö auki.

YÖPYMISTULET

Yöllä eränkävijän pitää lämpimänä mikäs muukaan, kuin nuotion hehku. Pikkupakkasessa voi nuotiolla nukkua vaikka ihan intiaanien tapaan, mutta sateella kannattaa pystyttää laavu, loue tai jokin muu majoite suojaksi. Yöpymistulen kanssa pitää olla erityisen tarkkana, jottei tuli leviä ympäristöön tai majoitteeseen.

Ennen majoitteen pystytystä ja nuotion sytytystä selvitetään tuulen suunta. Majoite pystytetään siten, että tuuli puhaltaa takaseinää päin, tällöin ei tuli painu tuulen voimasta nukkujia päin ja sisällä ei tuule. Avomajoitteen edustalla olevan nuotiopaikan kivet kannattaa kasata takaa korkeammaksi tai perustaa yöpaikka iso kiven viereen, niin lämpö ohjautuu paremmin majoitteeseen.

Puulajeina yöpymistulissa pitää käyttää sellaisia puita, jotka eivät räisky, esimerkiksi koivu ja mänty ovat hyviä. Kuusi ja paju ovat helposti räiskyviä puita ja niitä ei pidä yöllä polttaa. Puiden olisi hyvä olla suhteellisen kuivia, jotta ne eivät savuttaisi niin paljon.

Viuhkatuli on hyvä, koska se palaa kauan ja se heijastaa lämmön hyvin laavuun. Kantotuli on myös hyväksi koettu, tervaskantoja löytyy kaikista mäntymetsistä. Tunnistat tervaskannon helposti, se on pehmenneen näköinen kova kanto männikössä. Kaivamalla ylös 3-4 tervaskantoa saadaan koko yöksi poltettavaa. Kuitenkaan nuotion mallilla ei ole kovin suurta väliä, aamulla kaikki nuotiot ovat enemmän ja vähemmän samannäköisiä.

HYÖDYLLISIÄ ERÄLINKKEJÄ

- http://luontoon.fi , tietoa muun muassa luonnonpuistoista ja retkeilyreiteistä
- http://wiki.partio.net , kaikenlaista partiolaisen tietoa, muun muassa erätaidoista
- http://www.kolumbus.fi/bjorn.corander/index-su.htm , erätaidoista ja kasveista
- http://www.northwestjournal.ca/nwjindex.html , juttuja Kanadan uutisasukkaista, erityisesti tulentekoartikkelit kiinnostavia
- http://www.vaellusnet.com/hakutulokset/eratiedothaku2.php , koottu linkkejä erätaitoihin liittyville sivuille
- http://www.m4040.com/Survival/Survival.htm , kaikenlaista hyödyllistä erätietoa Amerikan maalta
- http://www.survivalgrounds.com/rabbit_snare.php , niinikään englanninkielistä survivalia, myös videoita ansojen teosta

SUUNNISTUS

Tässä muistin virkistystä suunnistuksesta

vaihe 1 Etsi missä olet kartalla
(karttamerkkien osaaminen tässä kohtaa välttämätöntä)

vaihe 2 Suuntaa kartta maaston mukaisesti eli siten, että maastossa oikealla olevat kohteet ovat kartassa oikealla jne. Kartan voit suunnata maaston kohteiden perusteella tai kompassin avulla. Kartan suuntaaminen helpottaa kartanlukua ja maaston hahmottamista. Taita kartta sopivan kokoiseksi, jotta pystyt seuraamaan peukalolla etenemistäsi kartalla.

vaihe 3 Vaativilla väleillä, joilla ei ole kulku-uria, tai jos rastipiste on yksittäinen maastokohde, kannattaa käyttää kompassia ja suunnassakulkua. Suunnassa voit kulkea joko koko rastivälin tai hyvinkin pienen osan sitä.

Suunnan otto

- Aseta kompassin kylki kartalla tarkasti lähtöpisteestä tavoitepisteeseen.
- Käännä neularasia siten, että pohjaviivat ovat samansuuntaiset kartan koordinaattiviivojen kanssa.
- Varmista, että kompassin pohjoishaarukka osoittaa karttapohjoiseen.

- Pidä kompassi vaakasuorassa edessäsi.
- Käänny, kunnes kompassin pohjoisneula asettuu pohjoishaarukkaan.
- Nyt kompassin pohjalevyn nuoli näyttää lähtösuuntasi.
- Katso kiintopiste kaukaa maastosta ja kulje sinne.
- Tarkista kompassista suunta tasaisin välein.

Suunnistus on tärkeä taito, jota on hyvä ylläpitää. Tässä muutama vinkki vartiollenne, miten suunnistusta voisi kertailla.
Jokaiselle jaetaan kartta. Kartasta pitää etsiä jokin karttamerkki, jonka merkitystä ei tiedä. Vuorotelleen käydään piirtämässä nämä merkit taululle tms. ja pohditaan ja otetaan yhdessä selvää, mikä merkki se voisi olla.
Jakakaa leikkiin osallistujat kahteen joukkueeseen. Kolon ympäristöön on piilotettu yhteensä neljä pussia/kirjekuorta, joissa kahdessa on karttamerkkien selityksiä ja joissa kahdessa on karttamerkkejä. Ryhmän tehtävänä on siis yhdistää oikea karttamerkki ja sen selitys. Karttamerkkien kanssa samassa pussissa on pilli, kun ryhmä puhaltaa pilliin on se merkki johtajille, tulla tarkistamaan ryhmän suoritus. Pusseissa voi olla myös vääriä selityksiä, jolloin tehtävä vaikeutuu.
Leikkaa laminoitu/päällystetty kartta pieniin samankokoisiin palasiin. Jaa jokaiselle yksi pala sekä kynä ja sitten alkakoon bingo! Leikinjohtaja huutelee karttamerkkejä. Voittaja on se, jolla on ensimmäisenä neljä leikinjohtajan mainitsemaa karttamerkkiä.
Ennen kerran alkua vj:t ovat voineet tehdä Kololta lähtevän maamerkki polun heidän luokseensa. Kerta alkaakin, siellä minne maamerkit vartiolaiset opastavat.
Suunnistuksen harjoitteluun voidaan pyytää myös luotsin apua. Luotsi voi autollaan viedä vartion paikkaan x ja perille saatuaan jakaa kartat ja vartion tehtävänä on paikantaa itsensä kartalta.

TESTAA MILLAINEN SELVIYTYJÄ VARTIONNE ON!

Onko vartiollanne vaikeuksia selviytymistarpon suunnittelussa tai toteutuksessa? Tämä testi antaa teille suuntaa, millainen selviytymistarppo sopii juuri teille. Valitkaa vartiostanne yksi henkilö, joka lukee kysymyksen ja vaihtoehdot ääneen ja vastatkaa sitten yhdessä.

1. Kololtanne menee sähköt poikki kesken kolokerran, miten reagoitte?
   a) kiljuntaa, hysteriaa ja paniikkia. VJ ei tiedä, miten rauhoittaa tilannetta
   b) päätätte lopettaa kerran ja kaikki lähtevät koteihinsa
   c) lähdette yhdessä selvittämään asiaa

2. Kompassi on mielestänne…
   a) kiinalaisten keksintö joltain kivikaudelta, kuka sitä muuten tarvii?
   b) ollaan kuultu, että se on hyödyllinen, mutta ei me olla sitä ikinä oikeesti tarvittu
   c) joka retkellä messissä, helpottaa kyllä metsästä kotiin löytämistä

3. Hyödyllisin retkeilyväline on mielestänne..
   a) puhelin, sit ku sattuu jotai voi soittaa vaik eniroo, mis ollaan
   b) rinkka, hyvät rinkat kaikilla on aa ja oo. Jokainen kantaa omat roinansa.
   c) tulitikut, niillä saa aikaan nuotion, jolla taas voi valmistaa ruokaa. Niin ja tulitikkuaski sopii hyvin myös painesiteeseen painoksi.

4. Koska viimeksi, olette tehneet nuotiolla ruokaa?
   a) no siis paistettiin just makkaraa, ku vj käski, mut kukaa ei syöny sitä, ei kukaan tykkää makkarast
   b) olemme enemmän herkuttelija tyyppejä, viimeksi paistoimme lettuja ja sitä ennen valmistimme poppareita
   c) viime retkellä teimme nuotiolla 3-ruokalajin päivällisen, nam!

5. Onhan kaikki vartionne jäsenet nukkuneet laavussa partiopolkunsa aikana?
   a) laavu, öö ei varmaan osattais ees pystyttää
   b) kaikki on nukkunut kerran
   c) laavu on mukavan kevyt retkimajoite kantaa, joten suosimme sitä usein

6. Parasta partiossa on
   a) kavereiden kaa jutskaaminen
   b) uusien asioiden oppiminen
   c) ääriolosuhteissa hommien holdaaminen, esim. märillä puilla nuotion sytytystä

7. Vartiomme käyttää useimmin nuotion sytytykseen
   a) sanomalehtii ja just jotain vanhoi Demei, mitä kukaan ei enää lue. Harvoin se meidän nuotio oikeesti syttyy
   b) kiehisiä ja tuohta

c) kahta keppiä

8. Mikä alla olevista esimerkeistä sopii parhaiten vartiollenne, kun on kyse vesistön ylityksistä oikeissa tilanteissa?
   a) no ei meidän oo ikinä tarvinnu oikeesti käyttää A-pukkia, ollaan kyl joskus harjoiteltu sen tekemistä
   b) A- pukilla ylitimme kerran leveän ojan ja kaikki paitsi Antsa pääsi kuivana toiselle puolelle!
   c) Kahlattiin kerran pohjoisen vaelluksella matalan ja leveän puron lävitse

9. Mikä/Millainen on vartionne suosikkivaellus kohde?
   a) Joku merkitty reitti olis hyvä, ettei tarvii koko ajan huolhtii siitä et eksytään
   b) paljon pitkospuita, pieniä solisevia puroja ja runsas eläimistö, joita voitais porukalla ihmetellä
   c) Siperian rata ilman junaa

10. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten vartionne pukeutumistyyliä?
   a) tennarit, farkut ja hupparit
   b) saappaat,joustavat housut joku pusakka
   c) vaelluskengät ja DryMax-ulkoiluasu

Ja tulokset:

ENITEN A-VAIHTOEHTOJA
Vartionne kaipaa pikaisesti kunnon eräjormakokemuksia! Kerratkaa ja opetelkaa tästä vihkosesta taitoja ja lähtekää viikonlopunvaellukselle, jollekin retkeilyalueelle. Panostakaa hyvin vaellukseen valmistautumiseen, muistakaa jakaa tehtäviä. Voitte myös valita hiukan urbaanimman majakkavaihtoehdon esimerkiksi seuraavan kappaleen kohdasta *jotain ihan muuta*.

ENITEN B-VAIHTOEHTOJA
Vartiollanne on aika hyvä haisu siitä, millaista on kunnon retkeily. Miettikää yhdessä, mitä olisitte aina halunneet tehdä vaelluksilla ja opetelkaa jokin uutta. Teistä varmasti löytyy poweria kokeilemaan kaikkea jännittävämpää!

ENITEN C-VAIHTOEHTOJA
Hienoa, vartionnehan on oikein todellinen eräjormavartio! Pitäkää kunnon ideariihi, jossa kaikki kertovat ideoitaan ja ajatuksiaan tulevasta vaelluksesta. Muokatkaa yhdessä näistä teidän näköisenne ikimuistoinen vaellus. Taidot teillä jo on, joten ottakaa kunnolla haastetta.

MAJAKKAEHDOTUKSIA

Erilaisia vaelluksia

- Hiihtovaellus
  Koska majakka sijoittuu nyt talveen, hiihtovaellus on hyvinkin kelvollinen vaihtoehto. Monille tämä on myös sinällään täysin uusi vaellusmuoto, joten haastetta ja kiinnostusta saa jo tästä.
- Kanootti-/kajakkivaellus
  Kesällä on mukava vaihtaa jalkalihasten särky vaihteeksi käsiin. Veden ylittäminen omin voimin on aivan erilaisen esteen voittamista kuin korvessa samoilu. Talvella tosin hiukan hankala järjestää.
- Pyörävaellus
  Jos halutaan taittaa pidempi matka, pyörä on oivallinen matkantekoväline. Tässä kohdin kannattaa muistaa myös erot pakkausstrategioissa
- Autovaellus
  Tämä ei ole fyysisesti aivan yhtä vaativa, mutta ajaessa vaikka Rymättylästä Lemmenjoelle, on matkassa melkoisesti selviytymistä.

Vaelluskohteita

- Kansallispuistot lähellä ja kaukaa
  Kansallispuistot ovat ehkäpä tavallisin kohdevaihtoehto vaellukselle. Voit etsiä netistä itseäsi lähellä olevia kohteita esim. www.luontoon.fi . Piirimme lähialueilta löytyvät muun muassa Joutsijärvi ja Kurjenrahkan kansallispuisto.
- Toisen lippukunnan kämppä
  Muutamilla lippukunnilla ja seurakunnilla on käytössään hyvinkin laajoja metsäalueita ja ainakin kämppiä. Huomaa, että vaellus voi hyvinkin kulkea yksityistenkin maiden läpi, vaikka kohde olisikin vaikkapa kämppä.
- Tutun maanomistajan metsät
  Tutuilta saatte mitä todennäköisimmin luvat tulentekoon ja todennäköisesti myös vastuulliseen polttopuun hankintaan.
- Jännät luonnonkohteet (luolat, putoukset...)
  Lähialueiltakin löytyy todennäköisesti jos jonkinnäköistä mielenkiintoista kohdetta.
- Kotiin
  Vartio voidaan jättää heille täysin tuntemattomaan paikaan ja tehtävänä on löytää kotiin.

Jotain ihan muuta

- Selviytyminen kaatopaikalla tai väestönsuojassa
  Kysykää lupa ja viettäkää viikonloppu tai yö kaatopaikalla tai väestönsuojassa. Voitte vaikka keksiä taustatarinaksi selviytymisen maailmanlopusta.
- Semiurbaani
  Viettäkää viikonloppu kololla tai jonkun kotona, mutta niin ilman sähkö, öljyä tai juoksevaa vettä. Voitte myös lisätä haastetta sillä, että ruoka pitää olla valmiiksi hankittua (syksyllä kuivattuja omenoita, luonnonmuonaa...)